

PRITARTA
Kauno miesto savivaldybės tarybos
2020 m. liepos 21 d.
sprendimu Nr. T - 322

PATVIRTINTA
Kauno lopšelio-darželio „Ažuoliukas“
direktoriaus 2020 m. rugpjūčio 31 d.
įsakymu Nr. V - 30

KAUNO LOPŠELIO-DARŽELIO „AŽUOLIUKAS“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

DUOMENYS APIE ĮSTAIGĄ

- Švietimo teikėjo pavadinimas - Kauno lopšelis-darželis „Ažuoliukas“.
- Teisinė forma ir priklausomybė – savivaldybės biudžetinė įstaiga.
- Įstaigos kodas – 291642340.
- Grupė – neformaliojo švietimo mokykla.
- Tipas – lopšelis-darželis.
- Pagrindinė veikla – ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas.
- Ikimokyklinės įstaigos adresas – Margio g. 17, 44226 Kaunas; telefonas – (8 37) 42 33 20.
- El. paštas - azuoliukas.kaunas@gmail.com .
- Internetinė svetainė - <https://www.kaunoazuoliukas.lt/> .

DARŽELIO SAVITUMAS

- Lopšelis-darželis „Ažuoliukas“ – Žaliakalnio seniūnijoje esanti bendrosios paskirties 115-os vietų ikimokyklinė įstaiga, telkianti aukštos kvalifikacijos specialistus, teikianti ugdymo ir kalbos korekcijos paslaugas vaikams nuo 1,5 iki 7 m. amžiaus. Įstaigoje veikia lopšelio grupė vaikams nuo 1 metų 6 mėnesių iki 3 metų, darželio grupės vaikams nuo 3 iki 5 metų ir priešmokyklinė grupė 6–7 metų vaikams.
- Lopšelis-darželis „Ažuoliukas“ įsikūręs ramioje Žaliakalnio gatvelėje, Ažuolyno parko pakraštyje. Specialistų teigimu – tai pats švariausias miesto rajonas. Darželį supa nuosavos valdos, šalia nėra judrių gatvių, prekybos ir pramogų centrų.
- Rajonas turi savitą istoriją, jame gyveno įvairiose srityse Lietuvai nusipelnę žmonės (žymūs botanikai, gydytojai, sportininkai, literatūros veikėjai ir pan.). Greta įsikūrę Sugiharos namai.

- Netoliese įsikūrę Lietuvos sporto universitetas ir Kauno vaikų ir moksleivių laisvalaikio rūmai. Šių institucijų darbuotojai noriai bendradarbiauja, sudarydami sąlygas darželė lankantiems vaikams aktyviai dalyvauti organizuojamuose renginiuose.
- Lengvai pasiekiamas miesto centras, todėl galime aktyviai dalyvauti miesto gyvenime, lankytis teatruose, muziejuose.
- Lopšelio-darželio „Ažuoliukas“ bendruomenė propaguoja ir ugdo saugios ir sveikos gyvensenos nuostatas, taiko ugdymo naujoves (STEAM), vadovaujasi demokratiškumo, tautiškumo principais, gerbia vaiko asmenybę, tobulina tėvų ir pedagogų bendravimą ir bendradarbiavimą, siekia teigiamų pokyčių ir perteikia patirtį kitiems.
  - Jau daugiau nei 20 metų dirbame sveikatos ugdymo kryptimi.
  - Nuo 2002 m. esame respublikinės ikimokyklinių įstaigų asociacijos „Sveikatos želmanėliai” nariai. Sveikatos ugdymą vykdomė per judriąją veiklą. Mes skiriame tokį didelį dėmesį judėjimui, nes tikimės, kad mums patikėti vaikai su savo kūnu elgsis taip, kad atitolintų judėjimo stygiaus sukeliamas ligas, kad išlavins taisyklingą laikyseną ir kiek galima anksčiau įgis tam tikrus įgūdžius.
  - 2009 m. parengėme trikrepsio metodiką ikimokyklinėms įstaigoms „Mažasis trikrepsis“ ir propaguojame šį žaidimą Lietuvos vaikų darželiuose.
  - Nuo 2009 m. dalyvaujame respublikiniame projekte „Futboliukas“.
  - Nuo 2011 m. dalyvavome respublikiniame Vaikų ir jaunimo olimpinio ugdymo projekte, parengėme programą „Olimpinės ugnelės šviesoje“. Nuo 2015m. tęsiame veiklą LTOK ilgalaikeje olimpinio ugdymo programoje „Olimpinė karta“.
  - Nuo 2015 m. aktyviai dalyvaujame RIUKKPA organizuojamoje veikloje.
  - Nuo 2019 m. esame STEAM mokyklų tinklo nariai.
- Bendradarbiaujame su šiomis įstaigomis:
  - Kauno ir šalies ikimokyklinėmis įstaigomis, dirbančiomis sveikatos ugdymo kryptimi,
  - Kauno ir šalies ikimokyklinėmis įstaigomis, dalyvaujančiomis olimpinio ugdymo programoje,
  - Kauno ir šalies STEAM tinklo mokyklomis,
  - Visuomenės sveikatos biuru,
  - Nacionaline futbolo akademija,
  - Lietuvos sporto universitetu,
  - Kauno vaikų ir moksleivių laisvalaikio rūmais,
  - Vaikų ugdytojų draugijomis.
- Darželis turi savo atributiką: vėliavą, emblemą, ja papuoštus marškinėlius.

POŽIŪRIS Į VAIKĄ IR JO UGDYMĄ

Įstaigos ikimokyklinio ugdymo programa parengta atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Konstituciją, Jungtinių Tautų vaiko teisių konvenciją (ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983), Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymą (2011 m. kovo 17 d. Nr. XI-1281), Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. IX-1569 patvirtintą Vaiko gerovės valstybės politikos koncepciją, Rengimo šeimai ir lytiškumo programą (2007), Gyvenimo įgūdžių programą (2004). Remiamasi Geros mokyklos koncepcija (patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2015 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. V-1308), „Ikimokyklinio ugdymo turinio programų rengimo metodinėmis rekomendacijomis“ (ŠMM Švietimo aprūpinimo centras, 2015 m.) bei „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu“ (ŠMM Švietimo aprūpinimo centras, 2014 m.). Ikimokyklinio ugdymo programa atliepia Valstybės švietimo strategijos 2013–2022 metų nuostatas ir Kauno miesto savivaldybės 2019-2021 m. strateginio plano ir Kauno lopšelio-darželio „Ažuoliukas“ 2019-2021 metų strateginio plano nuostatas.

Vaikų ugdymą geriausiai iliustruoja progresyvistinės, humanistinės filosofijos idėjos:

- Svarbu nuo pat mažens mokytis spręsti problemas.
- Ugdymą organizuoti aktyviais būdais.
- Ugdymo rezultatams būtinas vertinimas ir kontrolė.
- Svarbiausias asmenybės bruožas – siekimas laisvai realizuoti savąsias galias.
- Ugdytojas nuoširdžiai ir atvirai bendrauja su ugdytiniais, teigiamai juos vertina.

Ugdant vaikus, būtina atsižvelgti į tai, kad:

- Vaiko elgesys priklauso nuo jo patyrimo, dabartinės situacijos ir nuo sociokultūrinės aplinkos.
- Siekiant ugdymo pažangos, būtina atsižvelgti į tai, ką vaikas jau žino ir moka, numatyti, ką gali sužinoti padedant ugdytojui.

Ši programa orientuojama į vaiką, jo gebėjimus ir galių ugdymą. Vaikui sudaromos palankios sąlygos tirti pasaulį, bandyti ir klysti, taisyti savo klaidas, keisti kitus ir keistis pačiam. Svarbu duoti savarankiškai vaiko iniciatyvai erdvės, laiko ir profesionalaus dėmesio, suteikiant vaikams galimybę kūrybiškai pertvarkyti pedagogo siūlomas idėjas, skatinant vaikų iniciatyvumą.

VAIKŲ POREIKIAI

- Ikimokyklinėje įstaigoje ugdomi vaikai nuo 1 metų 6 mėnesių iki 7 metų.
- Grupės formuojamos pagal vaikų amžių, o esant poreikiui – mišrios.

- Apie 25 % vaikų teikiama švietimo pagalba dėl kalbos ir komunikacijos, lėtinių somatinių ar neurologinių sutrikimų.
- Vaikų iš socialinės rizikos šeimų darželyje nėra.
- Dauguma vaikų atvyksta į darželį pagal gyvenamąją vietą arba jau lankiusiųjų rekomendacijas.

TĖVŲ IR BENDRUOMENĖS POREIKIAI

- Bendruomenė susitelkusi, dažnai šeimos draugauja tarpusavyje. Yra dalis vaikų, kurių tėvai taip pat lankė mūsų darželį.
- Darželį lankantys vaikai yra iš vidutiniškai arba daugiau nei vidutiniškai materialiai aprūpintų šeimų. Jie atsakingai vertina vaikų ugdymą ir teikiamų paslaugų kokybę.
- Apie 70 proc. tėvų įgiję aukštąjį arba specialųjį išsilavinimą. Yra tėvų, dirbančių mokslinį darbą, todėl daug dėmesio skiria vaikų mokymosi kokybei.
- Labiausiai tėvai nori, kad vaikai išmoktų mokytis, mąstyti, spręsti problemas, vertinti sukaupią informaciją. Pritaria STEAM ugdymui ir patys juo domisi. Tikisi, kad vaikai pasieks aukštų ugdymosi rezultatų.
- Jų manymu tinkamiausi ugdymo metodai – aktyvieji, kai vaikas ugdomas per praktiką, projektus, tinkamai parengtą aplinką, tiriamąją veiklą, ugdymą netradicinėje aplinkoje.
- Tėvai labiausiai vertina tokius pedagogų gebėjimus, kaip gebėjimas skatinti vaikų kūrybiškumą ir saviraišką, gebėjimas pritaikyti ugdymo turinį kiekvienam vaikui, taikyti ugdymo naujoves, bendradarbiauti su ugdytiniais.

MOKYTOJŲ PASIRENGIMAS

- Ikimokyklinėje įstaigoje dirba 29 darbuotojai: 15 pedagoginių ir 14 techninių darbuotojų. Pedagogai kompetentingi, turintys tinkamą išsilavinimą, iš jų: 3 magistrai, 10 turi aukštąjį universitetinį, 1 – aukštąjį neuniversitetinį, o 2 - spec. vidurinį pedagoginį išsilavinimą. 2 vadovai turi II-ą vadybinę kategoriją. 1 pedagogas įgijo eksperto, 4 pedagogai - auklėtojo metodininko, 7 - vyresniojo auklėtojo kvalifikacinę kategoriją. Darbuotojų kaita labai maža, todėl susiformavo ir puoselėjamos savitos tradicijos.
- Nuolatinis bendravimas ir bendradarbiavimas su sveikatos ir sporto specialistais suteikia galimybę įstaigos darbuotojams tobulinti kompetenciją sveikatos ugdymo srityje, dalyvauti miesto ir respublikos mastu organizuojamuose projektuose.
- Darželio pedagogai nuolat tobulina kompetencijas, reikalingas STEAM (gamtos mokslų, technologijų, informacinių technologijų, inžinerijos, menų/dizaino, matematikos) ugdymo

įgyvendinimui, o ugdymo procese naudoja IKT ir kitas technologijas, aktyvaus ugdymo metodus.

● Sukaupta STEAM ugdymo patirtimi pedagogai dalijasi STEM School Label portale.

PERSPEKTYVA

● Lopšelio-darželio „Ąžuoliukas“ ikimokyklinio ugdymo programos kokybė bus vertinama atliekant darželio įsivertinimą ir vertinant vaikų ugdymosi pasiekimus.

● Lopšelio-darželio „Ąžuoliukas“ ikimokyklinio ugdymo programa bus tobulinama orientuojantis į vaikų ugdymo (si) poreikių pokyčius.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

● **Individualizavimo** - atsižvelgiama į kiekvieno vaiko patirtį, socialinę kultūrinę aplinką, jo ugdymosi poreikius ir galimybes, interesus, pažinimo stilių, lytį, temperamentą, prireikus – specialiuosius ugdymosi poreikius.

● **Demokratiškumo** – ugdomas kritiškai mąstantis, tolerantiškas, iniciatyvus, mokantis bendrauti su kitais žmogus.

● **Lygių galimybių** – visiems vaikams, nepriklausomai nuo lyties, tautybės, socialinės padėties, sudaromos vienodos galimybės ugdytis.

● **Integralumo** - siekiama vientiso fizinės, emocinės, socialinės ir pažinimo sričių plėtojimo, vadovaujantis visuminiu požiūriu į vaiką; remiamasi integraliu kompetencijų ugdymu.

● **Atsinaujinimo** – ugdymo turinys nuolat atnaujinamas, derinamas su vaiko poreikiais, ugdymo tikslais ir uždaviniais.

● **Sveikatingumo** - vaikų ugdymas, laiduojantis fiziškai ir psichologiškai saugią aplinką. Įgydami sveikos gyvensenos įgūdžių, pratinasi saugoti savo ir kitų fizinę bei psichinę sveikatą, švarinti aplinką, saugiai jaustis ir tinkamai elgtis artimiausioje aplinkoje.

● **Konstruktivizmo** - sudaromos sąlygos paties vaiko aktyvumui: mėginti, tyrinėti, išgyventi, fantazuoti, išsireikšti, kurti, t.y. jis grindžiamas vaiko patirtimi, vaizduote, kūryba, savaimine arba inspiruota vaikų veikla.

● **Tęstinumo** – kiekvienam vaikui užtikrinamos vienodos galimybės įgyti pradinius įgūdžius, gebėjimus, nuostatas ir suteikiamos palankios visiems galimybės ugdytis ir rengtis mokyklai.

III. TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

 Tikslas – atsižvelgiant į pažangiausias mokslo ir visuomenės raidos tendencijas, kurti sąlygas padedančias vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, taip pat ir etninės, socialinius, pažintinius poreikius.

UŽDAVINIAI

Uždaviniai:

- Padėti atsiskleisti vaikų poreikiams ir gebėjimams, atsižvelgiant į kiekvieno vaiko raidos bei ugdymosi ypatumus.
- Skatinti vaikų fizinį aktyvumą, ugdant stambiosios ir smulkiosios motorikos įgūdžius, vikrumą, judesių koordinaciją, pusiausvyrą ir kitas fizines savybes.
- Ugdyti bendravimo ir bendradarbiavimo su kitais įgūdžius, skatinant sakytinės ir rašytinės kalbos sričių pasiekimus.
- Padėti vaikui pažinti jį supančią aplinką, skatinant tyrinėjimo, mokėjimo mokytis, samprotavimo gebėjimų ugdymąsi, skatinant jo savarankiškumą, iniciatyvą.
- Ugdyti vaikų gebėjimą spręsti įvairias gyvenimiškas problemas veiksmingai bendradarbiaujant, remiantis elementariosiomis mokslo žiniomis.
- Ugdyti vaikų estetinį suvokimą, meninę raišką, kūrybiškumą, skatinant išvelgti problemas, fantazuoti, domėtis naujais dalykais, kuriant saviraišką skatinančią aplinką.

IV. UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

SVEIKATOS KOMPETENCIJA

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
<i>1. Kasdieniai gyvenimo įgūdžiai</i>	
Esminė nuostata Noriai įvaldo sveikam kasdieniniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.	
Esminis gebėjimas Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu. Prižiūri savo išorę: prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.	
Pažįsta savo kūną, domisi sveikata	Turi aiškų savo kūno vaizdą.
	Skiria savo asmeninius daiktus.
	Mokosi ir nori būti tvarkingi, laikosi švaros, deramai prižiūri savo kūną ir drabužius.
	Susipažįsta su kūno dalimis, vidaus organais, žino jų paskirtį.
Taiko sveikos gyvensenos įgūdžius kasdieniniame gyvenime.	

Žino asmens higienos taisykles ir jų laikosi	Jaučia, kada nori „ant puoduko“, suaugusiajam padedant naudojasi tualetu.
	Pažįsta higienos reikmenis (muilas, rankšluostis, nosinė, šukos ir t.t.) ir padedamas suaugusiojo jais naudojasi.
	Mokosi rūpintis kūno švara, naudotis higienos reikmenimis.
	Skaito kūrinėlius apie dantukų priežiūrą, mokosi taisyklingai valytis dantis.
	Prižiūri savo rūbelius ir kitus asmeninius daiktus, kad jie būtų švarūs, tvarkingi.
	Su suaugusiojo pagalba ir savarankiškai tvarkosi žaislus ir veiklos vietą.
	Tvarkingai naudojasi tualetu, dažnai plauna rankas.
	Teisingai rengiasi panaudodamas paties susikurtus ir suaugusiojo parodytus būdus.
	Savarankiškai ir su suaugusiojo pagalba mokosi prižiūrėti plaukus.
	Suaugusiojo padedami išsiaiškina regos saugojimo principus: kokiomis sąlygomis reikia skaityti, kiek laiko galima žiūrėti televizorių ar žaisti kompiuteriu, kada reikia akinių nuo saulės, kokie pratimai stiprina regėjimą.
	Klausydami įvairaus garsumo ir stiliaus muzikos ir analizuodami savo pojūčius, suranda visai grupei priimtina variantą
	Žino sveikos mitybos principus
Žino, kad negalima valgyti rasto maisto.	
Padedami suaugusiojo įvairių veiklų metu sužino apie maisto produktų poveikį sveikatai.	
Gamina ir ragauja įvairius patiekalus.	
Iš paveikslėlių sudaro patiekalų receptus, meniu.	
Dėlioja vaisių, daržovių loto.	
Padedamas suaugusiojo sudeda sveikos mitybos piramidę.	
Dalyvauja darželyje rengiamose sveikos mitybos viktorinose, kūrybinėse rudens gėrybių parodėlėse.	
Supranta grūdinimosi svarbą	Atpažįsta savo drabužėlius. Suaugusiojo padedamas mokosi tinkamai apsirengti.
	Eina pasivaikščioti bet koku oru.
	Atlieka užduotis su vėsiu ir šiltu vandeniu.
	Stebi, koku oru kuo apsirengę, apsiavę, tyrinėja kūno pojūčius.
	Saugosi žalingo saulės spindulių poveikio įvairiomis priemonėmis.
Skaito grožinės literatūros kūrinėlius apie grūdinimosi svarbą, kuria inscenizacijas.	
Supranta, kas tai yra sveika ekologiška aplinka	Stebi aplinką, samprotauja, kas jiems sukelia gerus jausmus, o kas nepatinka.
	Stebi ir prižiūri darželyje augančius augalus, sužino apie jų poveikį sveikatai.
	Prižiūri augančius vaistinius augalus, mokosi juos rinkti, ruošti žiemai. Turi galimybę pažinti juos įvairiais pojūčiais: liesti, uosti, ragauti.
	Ruošia vaistinių augalų arbatos receptus, piešia ar užrašo juos kortelėse.
	Klausosi skaitomų pasakėlių apie vaistinius augalus iš knygelės „Mažosios burtininkės vaistažolės“.
	Sužino, kaip reikia elgtis gamtoje, kad nepadarytų jai žalos. Supranta, kad gamtos niokojimas vėliau sukelia žalą žmogui.
	Įgyja žinių apie buitinių atliekų rūšiavimą.

2. Fizinis aktyvumas	
Esminė nuostata Noriai, džiaugsmingai juda.	
Esminis gebėjimas Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tikslingai, atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.	
Mėgsta aktyvų judėjimą, judėjimas jiems teikia džiaugsmą	Pratinasi eiti įveikdamas kliūtis: perlpti per lazda, eiti lenta, suoliuku, lipti į kalniuką, leistis nuo jo. Šokinėja vietoje abiem kojom. Peršoka per 15 cm horizontalią kliūtį. Lipa laiptais laikydamasis turėklų, o vėliau ir nesilaikydamas
	Moka išvengti kliūčių.
	Išbando įvairius judėjimo būdus: eina pirmyn, į šalį, pristatomu žingsniu, kryž-
	Šliaužia, ropoja grindimis, nuožulniai ir lygiagrečiai pakeltomis plokštumomis,
	Lipa gimnastikos sienele, perlipa ant įvairių minkštų statinių.
	Atlieka įvairius šuoliukus abiem kojom, peršoka nuo vieno daikto ant kito,
	Žaidžia judriuosius žaidimus greičiui, jėgai, vikrumui, koordinacijai, statikai,
	Juda sveikatingumo ratu darželio kieme.
	Atlieka jėgos, greitumo, vikrumo, lankstumo, koordinacijos lavinimo judesius
	Dalyvauja projektuose ir akcijose ir akcijose sveikatos ir judėjimo temomis.
Kontroliuoja ir koreguoja savo kūno padėtį sėdint, stovint, einant	Susikibę rankomis juda rateliu, įsikibę vienas kito juda vorele, sustoję atlieka judesius.
	Įsisavina, supranta taisyklingos laikysenos reikalavimus, laikosi jų visą dieną.
	Atlieka nugaros, pilvo, krūtinės, pečių juostos raumenų harmoningą stiprinimą sudarydami „raumenų korsetą“, taiso pedagogo nurodytas klaidas, stengiasi judesius atlikti tiksliai ir teisingai.
	Atlieka statinius ir dinامينius pėdų ir blauzdų stiprinimo pratimus, įveikiant savo kūno svorį.
	Korekcinius pratimus atlieka žaisdami judriuosius, siužetinius žaidimus, namuose, kasdienėje veikloje.
	Avi tinkamą avalynę.
	Stebi savo laikyseną veidrodyje gulint, sėdint, stovint, ją tyrinėja, kontroliuoja.
Geba perteikti savo fizinės sveikatos stiprinimo patirtį kitomis priemonėmis	Geba žaisti pritūpęs. Moka ridenti kamuolį, stumti mašinėlę ar vežimėlį ir eiti paskui jį.
	Piešia sporto tema.
	Sportuodami ir atsipalaidavimo metu atlieka kalbos, dainavimo užduotis.
	Įvairiomis priemonėmis tikrina savo fizinius gebėjimus, fiksuoja juos ir lygina su kitais vaikais.
	Dalyvauja sporto šventėse, sveikatos dienose, projektuose, akcijose, viktorinose.
Atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija	Išlaiko pusiausvyrą, derina rankų judesius. Stovėdamas meta, spiria kamuolį. Išmoksta važiuoti triratuku.
	Atsega ir užsega rūbų sagas, batų segtukus.
	Judriosios veiklos metu meta į taikinį, sega prie juostos segtukus, riša juosteles, klijuoja lipdukus ir pan.
	Lavina smulkiosios motorikos raumenis rašydamas molyje, smėlyje su pagaliukais, akmenukais, ir kita gamtine medžiaga.
	Piešia smulkius ornamentus, atlieka užduotėles pratybų sąsiuvinukuose.
	Piešdamas, kopijuodamas, bandydamas rašyti mokosi taisyklingai laikyti pieštuką.

Geba orientuotis erdvėje	Paima žaislus ir su suaugusiojo pagalba padeda juos į vietą.
	Žino, kas tai yra žemėlapis, supranta žemėlapio spalvas, pagrindinius ženklus.
	Mokosi taisyklingai laikyti žemėlapi, kad tai, kas yra prieš juos vietovėje, būtų prieš juos ir žemėlapyje.
	Keičiant ėjimo ar bėgimo kryptį, keičia ir žemėlapio padėtį.
	Atlieka teorines orientavimosi užduotis, skirtas ženklų, spalvų pažinimui tobulinti, atminčiai lavinti, suvokimo greičiui skatinti.
	Orientuodamiesi darželio kieme susipažįsta su čia augančiais augalais.
	Mokosi nepasimesti erdvėje, o pasimetus – ieškoti išeities.
Judėdami erdvėje ją tyrinėja, džiaugsmingai eksperimentuoja judesiu	Eina suaugusiojo parengtu „pratimų taku“, atlieka parodytus judesius ir sugalvoja savus.
	Keičia judėjimo kryptį, išvengia kliūčių, juda aplink daiktus, po jais, virš jų, pralenda pro juos.
	Suvokia kūno padėtį erdvėje, ją keičia pagal sumanymą arba nuorodą.
	Eksperimentuodami atranda naujus judėjimo būdus, kuria judėjimo variantus.
	Bando derinti kūrybinį judėjimą dviese, trise.
Savarankiškai pasirenka ir plėtoja judriąją veiklą	Tyčia ieško sunkumų, todėl lipa ant smulkių daiktų, eina atbulas, užsimerkęs, spraudžiasi tarp baldų.
	Išbando savo galimybes panaudodami aplinkoje esančias priemones.
	Patys susikuria ir įveikia įvairius kliūčių ruožus.
	Priemonės judriajai veiklai panaudoja siužetinių žaidimų plėtojimui.
	Patys pasirenka ir išbando įvairias sporto šakas. Dalyvauja projekte „Renkuosi, nes žinau“.
	Susipažįsta su olimpinėmis idėjomis, pagrindinius principus pritaiko savarankiškoje veikloje.

SOCIALINĖ KOMPETENCIJA

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
3. Emocijų suvokimas ir raiška	
Esminė nuostata Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.	
Esminis gebėjimas Atpažįsta ir įvardina savo emocijas, jausmus bei jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, priimtinais būdais, atpažįsta ir įvardina kitų emocijas, jausmus, bando į juos atsiliepti (paguosti, užjausti), keisti savo elgesį (susilaikyti, neskaudinti, atsižvelgti į kito norus)	
Geba išsakyti ir kitaip išreikšti savo jausmus, nuomonę, sumanymus.	Pažįsta ir pavadina kai kuriuos savo jausmus, išreiškia juos bendraudamas.
	Pradedą suprasti apibūdinimus: gražus, geras, mylimas, išdykęs ir pan. ir geba save vertinti.
	Vaikas tyrinėja savo kūną, jausmus, mintis, kalbą.
	Aktyviai plėtoja savo ar suaugusiųjų pasiūlytas idėjas, atskleidždamas savo jausmus, norus, polinkius.
	Žaisdamas ir veiklos metu savo jausmus išreiškia verbalinėmis ir neverbalinėmis priemonėmis: gestais, simbolišiais, mimika ir pan.
	Žaidžia jausmų žaidimus: „Ką žinome vieni apie kitus?“, „Jausmai“, „Aš turiu pilve pyktį ir t.t.“
	Mokosi valdyti savo jausmus: išreikšti žodžiais, piešiniiais, vaidyba, muzika.
	Piešia savo kūno siluetą, nupiešia širdį, plaučius, smegenis ir pavaizduoja tą kūno dalį, kur gyvena jausmai.

	Stengiasi suprasti ir apibūdinti savo savijautą, reikalui esant kreiptis į suaugusiųjų pagalbą.
	Atlieka įvairius draminius vaidmenis, atkreipdami dėmesį į kalbą, mimiką, gestus.
Atpažįsta ir įvardija kitų emocijas ir jausmus, tinkamai reaguoja	Sužino, kad yra našlaičių, gyvenančių globos namuose, užjaučia juos.
	Klausydami skaitomų kūrinių mokosi užjausti vienišą ir atstumtą, jam padėti.
	Naudoja Kimochis žaisliukus savo ir kitų emocijoms įvardinti, nusakyti būseną.
	Vaikas stebi kitus, jų nuotaiką, elgseną, analizuoja, aptaria.
	Stengiasi suprasti kitų jausmus ir jų neužgauti.
	Suvokia jausmų įvairovę, mokosi suprasti, kad visi turi jausmus.
	Mokosi parodyti dėmesį artimiems žmonėms įvairių progų metu.
4. Savireguliacija ir savikontrolė	
Esminė nuostata Nusiteikęs sutelkti dėmesį, būti kantrus, valdyti emocijų raišką ir elgesį.	
Esminis gebėjimas Ilgesnį laiką sutelkia dėmesį klausymui, stebėjimui, veiklai, įsivardinęs geba nusiraminti, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus.	
Gerbia vaikus ir suaugusiuosius. Derina su kitais savo norus ir veiksmus.	Vykdo paprastus suaugusiojo nurodymus.
	Tyrinėja, kuo žmonės panašūs ir kuo skiriasi.
	Vaikas tariai dėl taisyklių ir stengiasi jų laikytis. Jei reikia, kreipiasi pagalbos į suaugusiųjų.
	Drauge su kitais kuria meninius projektus, bendrus darbelius.
	Su suaugusiojo pagalba mokosi rasti išeitį iš sudėtingos padėties, tobulina partneriškumo ir bendradarbiavimo gebėjimus.
	Žaidimų metu modeliuoja situacijas iš gyvenimo, literatūros kūrinių, sugalvoja daug tinkamų išeičių.
	Mokosi suvokti, kas yra draugystė ir draugai.
	Stengiasi suprasti, kas yra paslaptys ir kodėl jas reikia saugoti.
Gebu numatyti poelgių pasekmes sau ir kitiems	Supranta klausimus: kas? kur?, neiginius: ne, negalima.
	Įsimena grupės, darželio taisykles.
	Stebėdami aplinką, klausydami skaitomų grožinės literatūros kūrinių mokosi suprasti neigiamas blogo elgesio pasekmes.
	Stengiasi sutvarkyti žaislus, padėti daiktus į vietas, kad kiti galėtų jais naudotis. Turi informacijos, kaip galima susitvarkyti.
	Mokosi kontroliuoti savo elgesį: kalba švelniai, vengia šiurkštumo, irzlumo.
	Mokosi suvokti ir atpažinti rizikingas situacijas, pavojingas vietas, nesaugų savo elgesį ir blogus kitų ketinimus.
	Sužino į kokius žmones ar tarnybas gali kreiptis į bėdą pakliuvęs vaikas.
Savarankiškai ir atsakingai atlieka jam patikėtas užduotis	Gali pasirinkti vieną iš dviejų žaislų ar daiktų.
	Siekia būti savarankiškas, nepriklausomas – sprendžia, sumano, vykdo.
	Pagal budėjimo kalendorių talkina grupėje.
	Priima sprendimus dėl veiklos, patiria, išbando.
	Eksperimentuoja, išmėgina naujus būdus ir technologijas.
	Suaugusiojo sudarytose situacijose bando pasijusti grupės nariu, atsakingu už bendros veiklos sėkmę.
	Mokosi prisiimti atsakomybę už savo kasdienį elgesį.

5. Savivoka ir savigarba	
Esminė nuostata Save vertina teigiamai.	
Esminis gebėjimas Supranta savo asmens tapatumą (aš esu, buvau, būsiu), pasako, kad yra berniukas / mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.	
Supranta savo tapatumą	Vadina save vardu, kalba pirmuoju asmeniu. Gali pasakyti, kas jis – berniukas ar mergaitė.
	Atpažįsta save nuotraukoje, veidrodėlyje, rodo piršteliu, atpažįsta ir parodo šešias ir daugiau savo kūno dalių.
	Stebi savo kūną, apibūdina jo ypatybes. Atranda savo panašumus ir skirtumus su kitais vaikais.
	Pasakoja apie savo pomėgius, būdo bruožus, gabumus.
	Keičiasi informacija, mintimis, nuomone, diskutuoja įvairiais klausimais.
	Tyrinėja, kuo žmonės panašūs ir kuo skiriasi: matuojasi savo ūgį, sveriasi, daro pėdų ir delnų atspaudus.
	Apibūdina, analizuoja savo fiziologinius ir psichinius pokyčius: paaugau, kodėl ir kada krenta dantys, pradėjau suprasti, pradėjau jausti, susidomėjau.
	Pokalbių metu sužino, kad žmonės būna įvairių tautybių, kalba kita kalba, laikosi kitokių tradicijų, mokosi būti jiems tolerantiški.
	Sužino, kaip atsiranda nauja gyvybė.
	Stengiasi suprasti, kad visi vaikai svarbūs ir turi lygias teises. Sužino, kad gali kreiptis pagalbos, kai pažeidžiamos jo teisės.
Pasitiki savimi, suvokia savo išskirtinumą	Parodo savojo „aš“ stiprumą, kai susilaiko neverkęs po griuvimo, kai sako „ne“ į suaugusiojo prašymą arba draudimą.
	Kviečia draugus žaisti, derina sumanymus, veiksmus, keičiasi informacija.
	Aktyviai demonstruoja savo gebėjimus įvairių veiklų metu.
	Mokosi pasakyti komplimentus sau ir kitiems.
	Įvairių veiklų metu tampa vedančiuoju, autoriumi ir pan.
Mokosi suvokti savo unikalumą ir priklausymą grupei.	
6. Santykiai su suaugusiais	
Esminė nuostata Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais.	
Esminis gebėjimas Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdieninėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi; žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais.	
Pasitiki jį supančiais suaugusiais	Mėgdžioja suaugusiojo veiksmus, kalbą, poelgius, emocijų raiškos būdus.
	Aktyviai veikdamas perima socialines normas, elgesio modelius, tradicijas.
	Palaiko kontaktą su suaugusiuoju, kartu piešia, žaidžia, keičiasi informacija, prašo pagalbos.
	Žaidžia siužetinius žaidimus, vaizduoja suaugusiuosius.
	Pokalbių metu sužino, kaip bendruomenėje žmonės susiję vieni su kitais.
	Kartu su suaugusiuoju keliauja į istorines vietas, kultūrinius renginius.
	Dalyvauja draugų, šeimų šventėse.
Geba bendrauti su nepažįstamais žmonėmis	Pratinasi būti mandagus – pasisveikinti, atsisveikinti, paprašyti, padėkoti.
	Bendraudamas kalba mandagiai.
	Klausydamas skaitomų kūrinių analizuoja tinkamo ir netinkamo bendravimo situacijas.

	Žino ir vartoja sąvoką „kaimynai”, bando vertinti, kokie kaimynai „geri”, o kokie „blogi”.
	Vyksta į teatrą, koncertą, muziejų. Įgyja bendravimo viešose vietose įgūdžių.
	Mokosi saugiai elgtis su svetimais ar mažai pažįstamais žmonėmis.
7. Santykiai su bendraamžiais	
Esminė nuostata Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.	
Esminis gebėjimas Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalinasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.	
Laisvai jaučiasi naujoje aplinkoje, susiranda draugų, žaidimų	Jaučia vis didesnę malonumą žaisdamas su bendraamžiais.
	Domisi naujais žaislais, priemonėmis, juos tyrinėja.
	Dalyvauja ryto rato užsiėmimuose, prisistato, pasidžiaugia vienas kitu.
	Su suaugusiojo pagalba mokosi susipažinti su naujais vaikais: prisistatyti, aptarti pomėgius, susitarti dėl bendros veiklos.
	Vaikas pastebi kitų kvietimą bendrauti: šypsena, žvilgsnį, gestą ir pats rodo iniciatyvą: palaiko sumanymą, siūlo idėjų.
	Domisi draugų pomėgiais, analizuoja jų būdo bruožus, apibūdina savo santykius su jais. Mokosi tolerancijos ir pagarbos ne tokiems kaip jis.
	Ugdosi nuostatą susidraugauti su kitu, palaikyti draugystę.
Žino pagrindines bendravimo taisykles	Mokosi dalintis žaislais ir priemonėmis su kitais vaikais.
	Laikosi taisyklių, susitarimų.
	Bendraudami kalba mandagiai.
	Žaidžia siužetinius žaidimus pritaikydami bendravimo modelius.
Geba išspręsti nesudėtingus konfliktus	Bando valdyti savo norus ir elgesį.
	Atkreipia dėmesį ir neigiamai vertina netinkamai pasielgusio vaiko poelgį.
	Pastebi ir vertina tinkamo elgesio apraiškas.
	Skiria, kada vaikas blogai elgiasi tyčia, kada – ne.
	Su suaugusiojo pagalba mokosi surasti tinkamą situacijos sprendimą.
	Padedant suaugusiajam mokosi įvertinti kito vaiko savijautą, užjausti, padėti.
	Mokosi susivaldyti ir nepakenkti sau ir kitiems patekus į keblią ar konfliktinę situaciją.
Išsiaiškina, į ką gali kreiptis pagalbos.	
Geba kurti tarpasmeninius santykius, pasipriešinti neigiamai aplinkos įtakai	Mokosi numatyti elgesio pasekmes.
	Pastebi draugus, turinčius sunkumų kuriems reikalinga pagalba ir palaikymas.
	Sužino apie rizikingo gyvenimo būdo požymius ir prevenciją.
	Kalba apie matytus blogus žmonių poelgius, analizuoja, kodėl jie taip elgiasi, žino kaip tinkamai elgtis.
	Ugdosi gebėjimą atsispirti neigiamai aplinkos įtakai. Mokosi sakyti „ne“.

KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
8. Sakytinė kalba	
Esminė nuostata Nusiteikęs išklaudyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.	
Esminis gebėjimas Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiaisiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreiškdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.	
Gerai skiria garsus pagal klausą	Klausosi trumpų pasakų ir pasakojimų.
	Klausosi smulkiosios tautosakos įrašų, paukščių balsų pamėgdžiojimų, gamtos garsų, stengiasi juos išgirsti ir atpažinti gamtoje, pratinasi juos pakartoti.
	Įsiklauso į įvairius garsus mus supančioje aplinkoje, lygina juos.
	Klausosi savo ir kitų vaikų bei suaugusiųjų kalbos įrašų, juos analizuoja
	Mokosi skirti garsus pagal artikuliaciją ir skambesį.
	Belsdami, plodami pakartoja nesudėtingas ritmines struktūras, išbeldžia skiemenų skaičių.
	Mokosi rasti nurodytą garsą tarp kitų, skiemenyje, žodyje ir pan.
	Klausydamasis pratinasi išgirsti ir suvokti kalbos prasmę, turinį, intonacijas.
Geba jausti kalbos grožį ir vaizdingumą	Seka skaitomos pasakos veikėjų veiksmų nuoseklumą, imituoja jų veiksmus.
	Susipažįsta su įvairiomis kalbomis: žmonių, paukščių, žvėrelių, spalvų, garsų, linijų, judesių, mimikos.
	Įvairių veiklų metu, dienos režimo momentais įgyja vis naujų sąvokų ir taisyklingai jas vartoja.
	Vaikas klausosi sekamų pasakų, skaitomų grožinės literatūros kūrinėlių, grupės draugų, įrašų, radijo ir TV laidų.
	Išvykų metu stengiasi pajausti gamtos kalbą, susijusią su metų laikų požymių kaita: čiurlena upelis, tirpsta varvekliai, čiulba paukščiai, ošia miškas ir t.t.
	Įsiklauso, kaip apie tą patį reiškinį rašo skirtingi autoriai, kokias skirtingas kalbos vaizdumo priemones panaudoja.
	Skaitant grožinę literatūrą įsimena vaizdingus posakius ir stengiasi taikliai juos pavartoti kasdieniame gyvenime.
	Švenčių ir popiečių metu susipažįsta su įvairiomis lietuvių kalbos tarmėmis, pratinasi jas atpažinti.
Kalba taisyklingai, prasmingai, raiškiai.	Derina žodžius. Kalba trijų žodžių sakiniais.
	Kalbasi su grupės draugais, pedagogais, pasakoja patirtus įspūdžius, kuria išgalvotas istorijas.
	Deklamuoja, vaidina, mėgdžioja, seka girdėtas pasakas, kuria skaičiuotes, garsų pamėgdžiojimus ir k.t.
	Mokosi apibūdinti įvairius aplinkos objektus, gamtos reiškinius, žmones.
	Atlieka užduotis, koreguojančias kalbos sutrikimus.
	Atlikdamas specialius pratimus lavina artikuliacijos aparatą.
	Mokosi diferencijuoti žodžius, besiskiriančius viena fonema.
	Su suaugusiojo pagalba mokosi tiksliai formuluoti sakinius.
	Žaidžia vaidmeninius žaidimus, pritaikydami kalbą pasirinktam vaidmeniui.
Žodynas gausus, išlavėjęs	Apibūdina jam žinomus daiktus, žaislus, su kuriais žaidžia, drabužius, gyvūnus, maistą, veiksmus, parodo juos paveikslėlyje.
	Išmoksta daiktų ir reiškinių pavadinimus, įvardija veiksmą, sužino atskirų požymių pavadinimus.
	Komentuoja, kaip supranta nežinomus žodžius, informacijos ieško klausinėdamas draugų, suaugusiųjų.

	Užsiėmimų metu mokosi panašios ir priešingos prasmės žodžių.
	Aiškinasi žodžių prasmę, reikšmę, vartojimą, kuria naujus žodžius, ieško panašiai skambančių, besirimuojančių žodžių.
Atsako į klausimus, rišliai pasakoja	Žaisdami komentuoja ką daro, įvardija, apibūdina. Komentuoja ką darys, stabdo, liepia ir pan.
	Žaisdamas nusako savo veiksmus, derina žaidimo siužetą su draugais.
	Pasakodamas sieja sakinius, pasirenka įprastas siejimo priemones: jungtuką „ir“,rieveiksmį „pasakiau“, įvardžius „jie“, „jinai“ ir t.t.
	Pasakoja pagal paveikslėlių serijas, savo piešinius, knygų iliustracijas.
	Pasakoja patirtus įspūdžius.
	Žaisdami žaidimus, patys kuria situacijas, pasakoja, kas ir kaip turi vykti.
	Pasakoja apie savo mėgstamus kūrinius, žurnaliukus, TV laidas, herojus, bando argumentuoti savo pasirinkimą.
	Kuria numatomos veiklos planą: garsiai sako, ką mano daryti, kokiu nuoseklumu, kokias priemones pasirinks.
	Pokalbių metu kalbama apie tai, ką vaikas norėtų patirti, apie ką svajoja.
	Mokosi atsakyti į klausimus žodžių junginiu, trumpu sakiniu.
Geba bendrauti ir išreikšti save kalbos pagalba	Vartoja daiktavardžius, būdvardžius, skaitvardžius, įvardžius, jaustukus, išiktukus, funkcinius žodelius: <i>ant, į, šalia, po, pas, prie, iš, su</i> .
	Žaisdamas vartoja veiksmažodžius, daiktavardžius, įvardžius, būdvardžius,rieveiksmius, jaustukus, žodžio formas, derina galūnes.
	Domisi suaugusiųjų darbais, elgesiu, šneka.
	Dalyvauja organizuojant įvairias pramogas, pasilinksminimus.
	Planuoja ir atlieka bendrus kūrybinius darbelius.
	Klausydami pasakų išsiaiškina retai vartojamų žodžių prasmę.
	Kuria savas pasakas, stengiasi vartoti retesnius žodžius.
	Pagal girdėtas pasakas kuria savo, keičia pabaigą, įvykių seką, veikėjus.
Žaidžia žodžių žaidimus: įvairiai juos intonuoja, įsiklauso į skambėjimą, kuria naujus žodžius vadovaudamiesi jau atrastu kalbos jausmu.	
Kuria skaičiuotes, ketureilius, garsų pamėgdžiojimus, erzinimus.	
Laikosi kalbos kultūros principų	Tinkamai išreiškia savo norus ir pageidavimus.
	Kalba ramiu tonu, aiškiai, mandagiai.
	Mokosi užkalbinti, paprašyti, kitą žmogų, pasakyti kitaip, jei jo nesuprato.
	Bando diskutuoti įvairiais klausimais, siekia įsitvirtinti kaip žinovas.
	Mokosi išklaudyti pašnekovą, išreikšti savo nuomonę jos neprimetant kitiems.
9. Rašytinė kalba	
Esminė nuostata	
Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu	
Esminis gebėjimas	
Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.	
Domisi skaitymu	Vaizduoja, kad skaito, siužetą atpasakodami pagal iliustracijas.
	Žiūrinėja knygas ir periodinius leidinius, kartu su pedagogu skaito grožinės ir pažintinės literatūros knygas.
	Suvokia, kad knygas reikia saugoti, taiso suplyšusias.
	Domisi abėcėlės raidėmis, tekste suranda žodžius, prasidedančius ta pačia raide.
	Tardamas garsą suranda jį atitinkančią raidę tekste.
	Pažįsta keliolika abėcėlės raidžių.
	Pasivaikščiojimų metu bando perskaityti gatvių, parduotuvių, kavinių pavadinimus.

Domisi rašymu	Įvairiais pieštukais, flomasteriais, rašikliais keverzoja, imituoja rašymą.
	Piešia ornamentus, rašo molyje, smėlyje, lentoje ir kt.
	Lavina smulkiosios motorikos raumenis rašydamas molyje, smėlyje su pagaliukais, akmenukais, ir kita gamtine medžiaga.
	Kuria knygeles, sveikinimo atvirukus, kvietimus, žemėlapius, grupės taisykles ..
	Kuria skelbimus, kvietimus, atvirukus piešdami, tapydami, aplikuodami.
	Piešia smulkius ornamentus, rašmenis iš kairės į dešinę, pirštu seka skaitomą tekstą.
	Iliustruoja savo sugalvotus pasakojimus, pagamintas knygeles, rengia parodėles. Sugalvoja savo knygelėms pavadinimus.
	Pasižymi savo daiktus kortele su užrašytu vaiko vardu. Mokosi parašyti savo vardą ant darbelio ar piešinio.
	Dėlioja įvairias dėliones su raidėmis.
	Piešia smulkius ornamentus, atlieka užduotėles pratybų sąsiuvinukuose.
	Piešia ir dekoruoja raides popieriaus lape.
	Piešdamas, kopijuodamas, bandydamas rašyti mokosi taisyklingai laikyti pieštuką.
	Kopijuoja raides, aktualius žodžius.
	Spausdintinėmis raidėmis parašo savo vardą.
Kompiuteriu parašo keletą raidžių ar žodžių, juos perskaito.	

PAŽINTINĖ KOMPETENCIJA

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
10. Aplinkos pažinimas	
Esminė nuostata	
Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.	
Esminis gebėjimas	
Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.	
Turi žinių apie savo šeimą, bendruomenę	Žino savo ir artimųjų vardus, giminystės ryšį, pažįsta juos fotografijose.
	Piešia ir apibūdina savo šeimos narius, žino jų profesijas, pomėgius. Piešia šeimos „medį“.
	Ugdosi pasididžiavimą savo šeima, suvokia šeimos svarbą. Supranta šeimos rūpesčius ir džiaugsmus.
	Dalyvauja bendruose vaikų ir tėvų projektuose, supranta, kad šeimoje būtina vienas kitam padėti.
	Įsimeną savo adresą, telefoną, mamos, tėčio ir kitų šeimos narių vardus, darbo vietas.
	Žiūrinėja šeimos nuotraukų albumus, komentuoja.
Pažįsta jį supančią gamtą	Pažįsta aplinkos daiktus ir artimiausius gamtos objektus, žino jų pavadinimus.
	Stebi gamtoje vykstančius pokyčius visais metų laikais, išpūdžius perteikia kasdienėje veikloje.
	Uodžia įvairius augalus, skanauja vaisius, bando atrasti kvapo ir skonio panašumus ir skirtumus.
	Bendrauja, žaidžia, dalijasi išpūdžiais išvykų į gamtą metu.
	Eksperimentuoja, stebi tyrinėja ir atranda gyvosios ir negyvosios gamtos ypatybes.
	Stebi gamtoje vykstančius pokyčius visais metų laikais, išpūdžius perteikia kasdienėje veikloje.

Suvokia savo priklausomybę tautai, valstybei	Įvairių veiklų metu suaugusiųjų padedamas vaikas susipažįsta su tautos istorija, sužino, kas yra valstybės prezidentas.
	Suvokia, kad Lietuvoje gyvena lietuviai.
	Aktyviai veikdamas išsiaiškina valstybės simboliką ir jos reikšmę.
	Klausosi skaitomų grožinės literatūros kūrinių, legendų ir padavimų apie svarbiausius Lietuvos istorinius įvykius, vietas ir pan.
	Edukacinių žaidimų metu neakivaizdžiai keliauja įžymiausiomis gimtojo miesto, rajono, Lietuvos vietomis.
	Vartydami knygeles ir klausydamiesi pasakojimų sužino apie svarbiausius Lietuvos gamtos turtais.
	Susipažįsta su gimtojo miesto Kauno istorija.
	Išsiaiškina, kas tai yra gimtinė.
	Bendraudami sužino, kad Lietuvoje gyvena ir kitų tautybių žmonės.
	Klausydamiesi pasakojimų, vartydami knygeles vaikai sužino, kad pasaulyje gyvena įvairių rasių, tautybių žmonės, kad jie turi savo valstybes, tradicijas ir kalbą.
	11. Skaičiavimas ir matavimas
Esminė nuostata	
Nusiteikęs pasaulį pažinti skaičiuodamas ir matuodamas.	
Esminis gebėjimas	
Geba skaičiuoti daiktus, palygti daiktų grupes pagal kiekį, vartoti skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas. Geba grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį. Jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris, laikas. Pradeda suvokti laiko tėkmę ir trukmę.	
Supranta kiekybinį žymėjimą skaičiumi	Įgyja intuityvų supratimą apie kiekį, vartoja sąvokas vienas, daug, mažai.
	Mokosi suprasti apie grupių lygybę ir nelygybę: nuosekliai uždeda vieną daiktą ant kito, prideda vieną prie kito.
	Patys bando sudaryti grupių lygybę ar nelygybę pridedant ar atimant vieną daiktą. Vartoja sąvokas tiek pat, po lygiai, daugiau, mažiau.
	Skaičiuoja daiktus nuo 1 iki 10, sąmoningai sudaro skaičių eilę, įsimena skaičių seką, supranta 0 sąvoką.
	Suvokia kiekvieno skaičiaus sandarą iš vienetų: 5 – tai 1,1,1,1,1, ar mažesnių skaičių: 5 – tai 2+3.
	Mokosi skaičiuoti vartodami kelintinius skaitvardžius.
	Mokosi dalinti į 2 – 3 - 4 lygias dalis, vartoja sąvokas pusė, trečdalis, ketvirtadalis.
	Atlieka monetų keitimo operacijas iki 10 centų vertės.
Pažįsta skaitmenis nuo 0 iki 9	Bando suvokti, kuo skiriasi raidės ir skaitmenys, kuo panašūs.
	Žaisdami didaktinius žaidimus mokosi pažymėti skaičių atitinkamu skaitmeniu.
	Pasivaikščiojimų metu pastebi skaitmenis aplinkoje: namų, autobusų numeriai, kainos, darbo valandos ir pan.
	Dailės užsiėmimų metu dekoruoja auklėtojos užrašytus skaitmenis; patys bando juos pavaizduoti panaudodami įvairias medžiagas: plastiliną, tešlą, popierių ir pan.
Moka parašyti skaitmenis nuo 0 iki 10.	
Geba apibūdinti daiktus pagal dydį	Atrenka daiktus pagal dydį (didelis – mažas), lygina dydžius uždedant daiktus vienas ant kito ar įdedant vienas į kitą, rūšiuoja didelius ir mažus daiktus.
	Veikia su daiktais, vertina jų dydį, pagal dydį rūšiuoja daiktus.
	Lygina skirtingus ir vienodus daiktus: pagal ilgį, aukštį, plotį, storį uždedant vieną ant kito, pridedant vieną prie kito.

	<p>Bando suvokti ilgio pastovumą: virvutės ilgis nesikeičia užmezgus magą, sulenkus per pusę, suraičius, vamzdelio ilgis nesikeičia sulenkus jį ir pan.</p> <p>Bando suvokti tūrio pastovumą: manipuliuoja vandeniu, smėliu ir kt., keičiant indų formą.</p> <p>Kalbėdamas, veikdamas su daiktais vartoja dydį apibūdinančias sąvokas: ilgas, trumpas, didelis, mažas, toks pat, kitoks ir pan.</p>
Geba atpažinti ir pavadinti formas	<p>Lygina geometrines formas, skirsto jas į apvalias ir kampuotas. Taiko geometrines formas į atitinkamas kiauřymes, pastebi skirtumą.</p> <p>Veikdamas su daiktais, regėjimo ir lytėjimo pojūčiais mokosi skirti geometrines formas ir įsimena jų pavadinimus.</p> <p>Žaisdamas naudoja įvairios formos figūras, statybines detales.</p> <p>Naudoja žinomas formas piešiant, tapant, aplikuojant, dėliojant įvairius raštus, vaizduojant daiktus.</p> <p>Atpažįsta įvairias formas gamtoje, žaidžia vaizduotės žaidimus „Panašu į ...”</p> <p>Atranda daiktų pėdsakų žymes; ratų, pėdų, letenų, geometrinių figūrų pėdsakus smėlyje, sniege.</p> <p>Žaisdamas didaktinius žaidimus grupuoja figūras pagal formą, spalvas, dydį; dėlioja figūras didėjimo ir mažėjimo tvarka.</p>
Skiria pagrindines spalvas ir atspalvius	<p>Žino pagrindines spalvas. Atrenka vienos spalvos kubelius.</p> <p>Pasivaikščiojimų metu stebi gamtos spalvas įvairiais metų laikais, jas pavadina.</p> <p>Stebi tautodailės kūrinis, atkreipia dėmesį į spalvų derinius.</p> <p>Eksperimentuoja su dažais, išgauna įvairiausius atspalvius, bando juos pavadinti, ieško aplinkoje tokios spalvos daiktų.</p> <p>Stebėdami vandens purslus, muilo burbulus, vaivorykštę, susipažįsta su spektro spalvomis, išsiaiškina, kokios jos.</p>
Gerai orientuojasi erdvėje	<p>Orientuojasi erdvėje, supranta sąvokas „ant”, „po”, „aukštai”, „žemai”.</p> <p>Skiria kairę ir dešinę kūno puses, kūno priekį, užpakalį, dešinę, kairę ranką, koją.</p> <p>Nustato, parodo ir pavadina kryptis, orientuodamiesi į savo kūno padėtį: pirmyn, atgal, kairėn, dešinėn, aukštyn, žemyn.</p> <p>Mokosi nustatyti daiktų padėtį vienas kito atžvilgiu: šalia vienas kito, už, prieš, tarp, viduje, išorėje, aplink, po ir pan.</p> <p>Išmoksta orientuotis stalo, popieriaus paviršiuje: piešia lapo viršuje, apačioje, dešinėje ir pan.</p> <p>Piešia smulkius ornamentus, rašmenis iš kairės į dešinę, pirštu seka skaitomą tekstą.</p>
Suvokia laiko tėkmę	<p>Savitai apibūdina veiksmų nuoseklumą: „kai pavalgysiu, eisiu į lauką”, „kai pamiegosiu, važiuosiu į svečius” ir pan.</p> <p>Žino, jog gamtoje esama įvairios trukmės pasikartojančių ciklų (kartojasi savaitės dienos, metų laikai ir pan.).</p> <p>Kasdiniame gyvenime naudoja laiko sąvokas: „dabar”, „vėliau” „vakar”, „šiandien”, „rytoj”, „vasarą”, „rudeni” ir pan.</p> <p>Bando perprasti nuoseklumo ryšius: paros dalių kaita, buitės darbų ritualai, kalendorinių švenčių pasikartojimas, augalo, gyvūno, žmogaus augimo (vystymosi) stadijų kaita.</p> <p>Atpažįsta mechaninio ir elektroninio laikrodžio rodomą laiką.</p> <p>Įvardija, kuriuo laiku keliasi ar eina miegoti, kada prasideda jo mėgstama televizijos laida, treniruotė ar pan.</p>

14. Iniciatyvumas ir atkaklumas	
Esminė nuostata	
Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.	
Esminis gebėjimas	
Savo iniciatyva pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia, ją plėtoja, po tam tikro laiko tarpo veiklą pratęsia, kreipiasi į suaugusiųjų pagalbą, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.	
Geba savarankiškai susirasti veiklą ir ją plėtoti	Sugalvoja būdus, kaip pasiekti neprieinamą norimą daiktą.
	Pats pasirenka vieną iš keleto daiktų ir su juo veikia. Įvardija, ko dar reikia jo veiklai plėtoti.
	Siūlo grupės draugams įsitraukti į jo sugalvotą veiklą.
	Noriai imasi sudėtingesnių, daugiau laiko reikalaujančių veiklų. Pasirinktą veiklą tęsia po kelių valandų ar kitą dieną.
Geba įsitraukti į suaugusiojo pasiūlytą veiklą	Veikia susitelkęs, išradingai, kūrybiškai.
	Pasiūlo ir išbando keletą galimų užduoties atlikimo variantų.
	Užduotis atlieka iki galo.
	Kantriai ir iki galo atlieka jam nepatrauklią veiklą.
Atkakliai bando atlikti užduotis, nepavykus, kreipiasi pagalbos į susugusįjį.	
15. Tyrinėjimas	
Esminė nuostata	
Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.	
Esminis gebėjimas	
Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą ir bandymą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.	
Tyrinėdamas atranda daiktų bei reiškinių įvairovę	Natūraliai susidariusiose ir suaugusiojo parengtose situacijose lavina uoslės ir skonio suvokimą. Supranta sąvokas saldus – sūrus, kvėpia – smirdi.
	Apibendrina daiktus pagal jų funkcinę reikšmę (puodelis – gerti, kėdė – sėsti...)
	Stebi savo aplinkoje įvairius daiktus, jais naudojasi, tyrinėja.
	Vaikas eksperimentuoja savo pojūčiais, tyrinėja aplinką: įsiklauso, įsižiūri, uodžia, liečia, ragauja, stebi atsiradimą, pokyčius.
	Ilgesnį laiką kryptingai stebi įdomesnius reiškinius, pavadina, apibūdina, skaičiuoja, matuoja, gretina, lygina, grupuoja.
	Tyrinėja paviršiaus savybes: šaltas, šiltas, švelnus, šiurkštus, gruoblėtas, apskritas, kampuotas, spalvotas ir t.t.
	Susipažįsta su kai kuriais senoviniais daiktais, įnagiais, sužino apie jų panaudojimą.
	Tyrinėja daiktui ar daiktų grupei būdingus požymius ir juos įvardija.
	Skirsto daiktus pagal paskirtį: vartojamas maistui, skirtas darbui ir pan.
	Sudaro daiktų grupes pagal pasirinktą ar nurodytą požymį.
	Tyrinėja pojūčiais ir atpažįsta medžiagą iš kurios pagamintas daiktas: medinis, keraminis, odinis, lininis, plastmasinis, geležinis ir t.t.
	Sužino priešybių ryšius: šilta – šalta, daug – mažai, diena – naktis ir t.t.
	Mokosi skirti visumos ir dalies santykius: žmogus ir jo veidas, juostos raštas ir jo elementai ir pan.
Geba taikyti elementariausias mokslo žinias	Stebėdamas aplinką, kelia probleminius klausimus, samprotauja apie galimus atsakymus, išsako spėjimus.
	Atlikdamas eksperimentus, stebėjimus, remiasi jau turima patirtimi, taiko analogijas.
	Eksperimentuodamas pritaiko turimas matematinės, inžinerinės, gamtamokslines žinias.

	Pratinasi „užrašyti“ stebėjimo, tyrinėjimo rezultatus simboliškai, paveikslėliais; sudaro planą, žemėlapi, „užrašo“ eksperimento eigą.
	Samprotauja ir bando formuluoti išvadas, apibendrinti.
Geba naudotis įrankiais bei priemonėmis	Bando eksperimentuoti: pila vandenį ant smėlio, stebi kaip jis susigeria; žiemą atsineša į grupę sniego ar ledo ir stebi kaip jis tirpsta.
	Veiklai panaudoti įvairius įrankius bei priemones: žirkles, klįjus, atsuktuvą, plaktuką, liniuotę ir kt.
	Išbando techninius pasaulio pažinimo būdus – ką nors sujungti (suklijuoti, sunerti, supinti ir kt.), atskirti (atplėšti, nukirpti, nupjauti, išardyti), matuoti.
	Eksperimentuoja su mažiau įprastais daiktais, padedančiais suvokti kai kuriuos reiškinius: veidrodžiu, padidinauju stiklu, magnetu ir pan.
	Tyrinėja medžiagų savybes, išbando jų derinius.
	Atlieka problemines užduotis, tyrinėja techninius atradimus: prietaisų galimybes, energiją, žaidžia kompiuteriais, klausosi muzikos.
	Sugalvoja ir išbando įvairias inžinerines idėjas: kaip padaryti, kad sukтуši, skambėtų, riedėtų ir pan.
	Atlikdamas bandymus, naudoja specialias priemones: žymėtus matavimo indus, kolbas, pipetes, liniuotes, matuoklius, mikroskopą, kompasą ir pan.
16. Problemų sprendimas	
Esminė nuostata	
Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniniams iššūkiams bei sunkumams įveikti.	
Esminis gebėjimas	
Atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.	
Supranta, kad susidūrė su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema	Niekieno neverčiamas imasi nežinomos veiklos.
	Išbando įvairiasdaiktų panaudojimo galimybes.
	Susidūręs su sudėtinga veikla, kliūtimi, išbando jau žinomus veikimo būdus.
	Pataria draugui, kaip elgtis probleminėje situacijoje.
	Bando įveikti sunkumus pats.
	Stebi, kaip panašioje situacijoje elgiasi kiti ir išbando jų naudojamus būdus.
	Supranta, kad pavyko įveikti sunkumus.
	Nepasisekus prašo suaugusiojo pagalbos.
Savitai sprendžia iškilusias problemas	Kliūtimis įveikti išbando savo taikytus anksčiau ar naujai sugalvotus veikimo būdus.
	Sugalvoja keletą kliūčių įveikimo variantų, juos išbando.
	Ieško tinkamų sprendimų, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.
	Modeliuoja situaciją su humoru, supranta, kad sprendžia „netikroviškai“.
	Tariasi su kitais dėl veiksmų atlikimo.
Mokosi spęsti elementarias mokslines problemas	Emocingai reaguoja stebėdamas eksperimentus.
	Įvairiais būdais bando išsiaiškinti reiškinių esmę ar prietaisų veikimo principus.
	Mokosi žaisti šaškėmis.
	Sprendžia galvosūkius, dalyvauja viktorinose, savitai argumentuoja.

18. Mokėjimas mokytis	
Esminė nuostata	
Domisi tuo, kas nauja, palankiai nusiteikęs naujoms veikloms.	
Esminis gebėjimas	
Savo iniciatyva pagal savo pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia, ją plėtoja, po tam tikro laiko tarpo veiklą pratęsia, kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.	
Geba ieškoti naujos informacijos	Atrenka daiktus, žaislus, paveikslėlius pagal du nurodytus kriterijus. Grupuoja vienos rūšies daiktus.
	Varto knygeles, enciklopedijas, žiūri nuotraukas, paveikslus. Padedant suaugusiajam tyrinėja žemėlapius.
	Klausosi skaitomų informacinių tekstų.
	Klausinėja suaugusiųjų ir bendraamžių, ieško atsakymų į rūpimus klausimus.
	Sudarinėja gamtos objektų ir reiškinių stebėjimo kalendorius, aptaria rezultatus, formuluoja išvadas.
	Informacijos paieškai naudoja IT.

MENINĖ KOMPETENCIJA

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
12. Meninė raiška	
Esminė nuostata	
Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje	
Esminis gebėjimas	
Spontaniškai ir savitai reiškia išpūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.	
Reiškia savo mintis, idėjas sumanymus dailės raiškos priemonėmis	Keiverzoja vertikalius, horizontalius brūkšnius popieriaus lape, piešia „karakulius“.
	Laisvai išreiškia patirtus išpūdžius, išgyvenimus ir sumanymus.
	Vaizduoja realius daiktus detaliai, o abstrakcijas reiškia savitai.
	Su pieštuku, kreida, medžio anglimi, pagaliuku, ant įvairaus dydžio popieriaus lapo, ant sniego, smėlio veda linijas, kreives., ornamentus.
	Dėlioja iš pagaliukų, spygliukų įvairias linijas, kreives, vaizdus.
	Mokosi pajusti liniją, stebi dėmes, spalvas, formas ir šią patirtį panaudoja išgyvenimams, idėjoms reikšti.
	Intuityviai derina spalvas, sudaro kontrastus, siekia pasikartojančio ritmo ornamentuose.
	Mėgina atkurti tai, ką mato, matė, prisiminė, ką girdėjo.
	Mokosi išvedžioti žmogaus, žvėrelio siluetą, jų veido simbolius ir kitas detales.
	Puošyboje panaudoja įvairią gamtinę medžiagą: lapelius, gėlytes, žieveles, akmenėlius, kriauklytes ir kt.
	Bando iliustruoti grožinės literatūros kūrinius arba savo sugalvotus pasakojimus.
	Piešia geometrines formas, savo plaštakos, pėdos kontūrus, apvedžioja trafaretų formas, taip išgaudami norimą piešinį, paveikslą.
	Lipdo iš įvairių medžiagų: plastilino, molio, drėgno smėlio, sniego, tešlos. Mokosi lipdyti iš atskirų detalių ir skulptūriniu būdu, formą išgaudami iš vientiso medžiagos gabalo.
Naudodami įvairaus storumo popierių mokosi aplikuoti plokščias ir pusiau plokščias formas, išgauna įvairias faktūras.	
Kuria savitus ornamentus aplikuodami iš geometrinių figūrų.	

Geba išreikšti save erdvinėmis formomis.	Volioja, minko, spaudžia molį, plastiliną, sūrią tešlą.
	Konstruodami, statydami atranda formas, erdvės derinius, konstrukcijas.
	Bando atrasti tinkamiausią erdvės ir konstrukcijos santykį: mažoje erdvėje – mažos konstrukcijos, didelėje – didelės.
	Konstruoja iš gamtinės medžiagos, papildo darbą kitomis medžiagomis: siūlais, plastilinu, sagomis, spalvotu popieriumi ir pan.
	Lanksto iš popieriaus nesudėtingus lankstinius, juos puošia, panaudoja žaidimams.
	Pratinasi saugiai ir taupiai elgtis su dailės priemonėmis ir medžiagomis.
Geba dainuoti drauge su kitais vaikais ir vienas	Laisvai judėdami eksperimentuoja balsu, toniniais ir ritminiais dariniais.
	Aktyviai dalyvauja aptariant naują muzikinį kūrinį, atskleidžia turimą patirtį, išsako savo emocijas.
	Kartu su suaugusiuoju aptaria dainos nuotaiką, poetinio teksto prasmę, dainos personažų charakterį, jausmus atspindinčią vaiko veido išraišką, kūno judesius, reikšmingiausius dainos momentus.
	Kartu su kitais vaikais atlieka priedainį, pritaria pasikartojantiems dainos motyvams, pakartoja dainos frazes.
	Kartu su kitais ir individualiai atlieka vokaličius pratimus, pratinasi girdėti save ir šalia esančius, derintis prie jų.
Vaikas geba kartu su kitais (synchroniškai) atlikti judesius pagal muziką.	Kartoja įvairius suaugusiojo rodomus judesius
	Imituoja žaidimų personažus, keičia judesius pagal muziką, garsų stiprumą.
	Ritminius instrumentus ir kūno judesius naudoja įvairiose situacijose, gamtos objektams bei žmogaus sukurtiems daiktams vaizduoti.
	Tyrinėja, kurias kūno dalis galima ritmiškai judinti, kurios gali padėti išgauti ritminius garsus.
	Bando išgauti ritmą nekeisdami kūno padėties erdvėje (siūbuodami, pritūpdami ir pan.) bei judėdami erdvėje (žygiuodami, šuoliuodami ir pan.).
	Kartu su kitais vaikais atlieka vienodo tempo ratelius.
Žino ir naudoja muzikinio folkloro elementus	Vaikai mokosi žaidimų, kykavimų, lietuvių liaudies dainelių ir ratelių.
	Vaikas mokosi skaičiuočių, garsų pamėgdžiojimų, erzinimų, skandavimų, gyvūnijų apdainavimų, liaudies dainų.
	Su suaugusiojo pagalba bando perprasti folklore užkoduotus dorovinius, moralinius ar estetinius vertinimus.
	Mokosi pasišaipymų iš vardų, bendraudamas su kitais vaikais kuria savitus pasišaipymus iš draugų vardų.
	Mokosi dialogo formos folklorinių dainelių.
	Kartu su kitais vaikais rengia koncertus, vakarones, dalyvauja miesto renginiuose.
Vaikas geba žaisti ir šokti pagal įvairią muziką	Eina rateliu susikibę rankomis, atlieka suaugusiojo rodomus judesius. Keičia judesius pagal muzikos charakterį ir stiprumą.
	Mokosi atskirti mažiau kontrastišką muziką, garsų ir tylų grojimą, greitą ir lėtą tempą.
	Mokosi šokio figūrų, jas atlieka derindamasis prie kitų vaikų.
	Šoka tautinius šokius, pajunta tautos charakterį, susipažįsta su tautiniais kostiumais, raštais.
	Šoka su įvairiomis priemonėmis: kaspinais, lietučiais, balionais, skarelėmis, vėduoklėmis, lankais, kamuoliais, gėlėmis ir t.t.
Atpažįsta vaidybinės ir teatrinės veiklos	Žiūri stalo, lėlių teatro vaidinimus, patys įsijungia į veiksmą.
	Lankosi įvairiuose spektakliuose, juos aptaria, pratinasi atpažinti ir įvardinti žanrą (dramos, lėlių, pantomimos ir pan.).

žanrus aplinkoje ir naudoja veikloje	Pratinasi pastebėti, atpažinti ir pasakyti, kokie vaidybiniai elementai naudojami grupės veikloje darželyje ir teatro vaidinimuose.
	Žaidžia vaidmeninius žaidimus panaudodami lėles, kaukes, aplinkos daiktus.
	Dalyvauja renginiuose „Teatro dienelelės vaikų darželiuose“.
13. Estetinis suvokimas	
Esminė nuostata Domisi, gėrįsi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla.	
Esminis gebėjimas Jaučia, suvokia ir apibūdina elementarius muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno ypatumus, grožisi meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, žavisi aplinkos grožiu, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais, pastebėjimais vertinimais.	
Geba stebėti aplinką, kausti žinias ir įspūdžius, panaudoti juos kūryboje	Stebi ir gėrįsi aplinkos daiktais, gamta ir jos reiškiniais.
	Lankosi dailės darbų parodose, varto reprodukcijų albumus, analizuoja, kokie yra praeities, o kokie dabarties kūriniai.
	Pasivaikščiavimo metu grožisi ir aptaria skulptorių ir architektų darbus.
	Vartydami knygeles iliustracijose išvelgia realų ar fantastinį pasaulį, apibūdina savo pojūčius.
	Grožisi savo ir kitų dailės kūryba, dalinasi įspūdžiais. Domisi draugų idėjomis, gėrįsi jų darbais.
	Kuria pasakojimus pagal savo ir draugų dailės darbelius.
Vaikas geba įsiklausyti į melodiją, pajusti muzikinio kūrinio tempą, dinamiką, išgirsti ir išskirti atlikimo ypatumus	Susikaupęs klausosi įvairių muzikinių kūrinių, „diriguoja“, judesiu spontaniškai reaguoja į muzikinio kūrinio ypatumus.
	Mokosi jausti ir išgyventi skambančią muziką, pajusti estetines muzikinių kūrinių savybes ir jomis gėrėtis.
	Apibūdina ir vertina muziką, perteikia savo mintis.
	Klausydamas įvairios muzikos mokosi skirti muzikinius žanrus .
	Išsako išgyvenimus, patirtus klausantis muzikos, įsisąmonina savo emocijas, įsijaučia į draugų pasakojimus.
Geba pasidalinti įspūdžiais apie savo, draugų ar profesionalų vaidinimą	Mokosi pasakoti, kokį veikėją vaidino, koks jo charakteris, ką jis veikė, kas nutiko vėliau.
	Bando vertinti savo sukurtą vaidmenį, analizuoja asmeninius pasiekimus.
	Atpasakoja, ką matė scenoje, kokie spektaklio veikėjai, ką suprato.
	Pasakoja apie vaidinimo sukeltą nuotaiką, reiškia asmenines emocijas, vertinimus.
Saugoja ir puoselėja kultūrinę vertybę	Aktyviai dalyvauja šventinių rytmečių programėlėse.
	Švenčia kalendorines šventes. Susipažįsta su etnokultūrinėmis tradicijomis.
	Mokosi tradicinių liaudies dainelių, žaidimų, ratelių. Išmoka patarlių, priežodžių, juos panaudoja šnekamojoje kalboje.
	Lankosi mugėse, susipažįsta su tradiciniais lietuvių amatais.
	Lankosi mieste organizuojamuose koncertuose, spektakliuose, renginiuose. Suaugusiojo padedami rengia koncertus, spektaklius darželyje.

17. Kūrybiškumas	
Esminė nuostata	
Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.	
Esminis gebėjimas	
Savitai reiškia savo įspūdžius įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.	
Muzikiniais garsais, šokio judesiais geba įprasminti savo mintis, idėjas, jausmus, patirti kūrybinės veiklos džiaugsmą.	Pagal muziką atlieka imitacinius judesius (šokinėja kaip varlytės, supa lėlę.
	Eksperimentuoja įvairiomis muzikos priemonėmis, garsais, išsiaiškina, kaip ir kokiomis priemonėmis galima muzikuoti, kaip muzikiniais garsais perteikiama nuotaika.
	Spontaniškai ir tikslingai kuria muziką, reiškia mintis muzikos garsais.
	Kuria muziką be išankstinio pasirengimo.
	Kuria savitą muzikinį produktą: melodiją, ritminį pratimą, nedidelės apimties muzikinę pjesę, pritarimą dainai.
	Kuria muzikines kompozicijas ilgesnį laiką, jas keletą kartų taiso, koreguoja.
	Atlieka kitų vaikų sukurtas kompozicijas.
	Muzikine idėja pavaizduoja kokį nors įvykį ar gamtos reiškinį, perteikia žmogaus ar gyvūno charakterį.
Atlieka nesudėtingus šokio judesius pagal įvairią muziką, pats kuria nesudėtingus šokius.	
Gebą kurti įsivaizduojant, fantazuojant, modeliuojant, taikant įvairias dailės technikas	Ima dažus pirštukais, tepa juos ant popieriaus. Įvairios faktūros daiktus tepa dažais, jų pėdsakus palieka popieriaus lape.
	Tyrinėja dailės priemones – pieštukus, teptukus, kreideles, guašą, plastiliną...
	Eksperimentuoja skirtingomis formomis ir spalvomis, įrankiais, popieriumi ar senu audiniu.
	Bando įvairius vaizdavimo būdus: piešimą, tapymą, liejimą, štapavimą, lipdymą, aplikavimą. Viename darbelyje derina keletą dailės technikų.
	Eksperimentuodami mokosi atskirti natūralias medžiagas: medį, odą, audinį, gintarą, geležį, akmenį, molį, smėlį, šiaudą, popierių, skystas medžiagas. Siūlo idėjas, ką galima iš jų sukurti.
	Ieško kitokių technologinių sprendimų, kokiais būdais galima sukurti, pagaminti darbelį, nupiešti piešinį, nulipdyti ar suklijuoti.
	Kuria meninį apipavidalinimą savo pagamintoms žaidimų priemonėms.
Dalyvauja rengiamose grupės, darželio, kitų įstaigų dailės darbų parodėlose.	
Vaidina laisvai ir išraiškingai	Bando spontaniškai vaidinti improvizacijose, lėlių teatre.
	Bando kurti savo vaidinimus, naudoja žaislus, karūnėles ir kitas priemones.
	Pratinasi vaidinti žiūrovams: jaunesniems vaikams, tėveliams, svečiams.
	Mokosi sukurti veikėjo nuotaiką, veiksmų eigą, kalbos intonaciją.
	Kuria vaizdelius su žodžiais ir be jų; su partneriais ir be jų.
	Žaidžia socialinius žaidimus, panaudoja žodines ir judesių raiškos priemones pasirinktam vaidmeniui atskleisti.
	Bando suvokti, kad spektaklis – tai komandinis darbas, prisiimti atsakomybę už jam patikėtą vaidmenį ir galutinį rezultatą.
	Pagal savo sumanymą iš žaislų, daiktų, taip pat dailės priemonėmis kuria dekoracijas, vaidinimo reikmenis.

UGDYMO METODAI IR PRIEMONĖS

Ugdymo turinys pateikiamas atsižvelgiant į vaiko visuminį pasaulio suvokimą ir yra orientuotas į vaiko gyvenimui ir ugdymui (si) reikalingų kompetencijų plėtotę. Programos ugdymo turinyje numatėme vaiko esmines nuostatas ir gebėjimus, vaiko veiksenas.

Vaikų ugdymo metodai nukreipti į visuminį vaiko ugdymą, taikoma integruoto ugdymo sistema. Ji teikia optimalias sąlygas ikimokyklinio ugdymo tikslų realizavimui. Ši sistema atitinka vaikų amžiaus psichologines savybes – padeda suvokti aplinką kaip visumą. Daug dėmesio skiriama įgūdžių, gebėjimų ugdymui, komunikavimui. Auklėtojai integruotas ugdymas leidžia kūrybiškai sieti programos reikalavimus su vaikų sumanymais ir savo idėjomis.

● **Pagrindinis vaikų ugdymo metodas – žaidimas.** Tai ypatinga savitikslių veikla vaikystėje. Ugdymui naudojami įvairiausi žaidimai: vaizduotės žaidimai, statybiniai ir konstravimo žaidimai, žaidimai su taisyklėmis (didaktiniai, tradiciniai, judrieji, ramieji, draminiai, sportiniai). Erdvės, skirtos vaidmeniniams žaidimams (buitis, kirpykla, parduotuvė ir pan.), papildomos bibliotekėlėmis, muzikos instrumentais, teatro lėlėmis bei kaukėmis. Tokiu būdu patenkinami tiek vyresnių, tiek jaunesnių vaikų poreikiai bendrauti, judėti, kurti kartu.

● **Diskusijos, pokalbiai** suteikia galimybę pasidalinti mintimis, jausmais ir nuomonėmis. Vaikai skatinami išreikšti savo nuomonę, požiūrį, argumentuoti išsakytas mintis, klausyti ir girdėti, ką sako kiti, apibūdinti savo ir kitų veiklą, kritiškai mąstyti.

● **Tyrinėjimas, eksperimentavimas:** vienas iš aplinkos pažinimo būdų, kuris skatina vaiką aktyviai veikti, patirti atradimo džiaugsmą, planuoti, organizuoti, kaupti patirtį.

● **STEAM ugdymas** – platesnis ir gilesnis gamtos mokslų, technologijų, informacinių technologijų, inžinerijos, menų/dizaino, matematikos mokymasis, ugdymo procese naudojant IKT ir kitas technologijas, aktyvaus ugdymo metodus. Vaikams sudaromos sąlygos lankytis mokslo, verslo įmonėse, vykdyti užsiėmimus netradicinėse aplinkose, naudotis laboratorijomis, kurių atstovai veda užsiėmimus ir pan.

STEAM grindžiamo ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo tikslas – parengti vaikus spręsti problemas inovacijų kūrimo, kritinio ir kūrybinio mąstymo, bendradarbiavimo, veiksmingo bendravimo keliu atsižvelgiant į naują mokslo sukurtą informaciją. Menų įtraukimas į STEAM didina technologinių ir inžinerinių disciplinų patrauklumą vaikams ir skatina kūrybiškumą. Į STEAM veiklas įsitraukę ikimokyklinio amžiaus vaikai domisi, samprotauja, tyrinėja, kuria ir išbando idėjas apie tai, kaip fizinis, socialinis ir biologinis pasaulis veikia.

● **Ugdymo aplinka** yra ugdymo turinio dalis, padedanti siekti ikimokyklinio ugdymo(si)

tikslo. Pedagogas padeda vaikui, modeliudamas aplinką pagal vaiko poreikius, ją keisdamas, turtindamas. Ugdymosi poreikius vaikai gali tenkinti ir už grupės ribų. Darželio salėje vaikų gebėjimai ugdomi panaudojant įvairias aukštos kokybės, integralias priemones, skatinančias vaikų kūrybą judesiu, saviraišką muzikinėmis priemonėmis. Darželio kieme yra daug priemonių vaikams žaisti, sportuoti, tyrinėti ir eksperimentuoti. Teritorijoje gausu įvairių augalų, vabzdžių, paukščių. Vaikai turi galimybę stebėti juos natūralioje aplinkoje, tyrinėti.

● **Išvykų, ekskursijų** metu turtinama vaikų pažintinė, socialinė, kalbinė ir emocinė patirtis, ugdomi įgūdžiai ir gebėjimai. Todėl organizuojame vaikams įvairias išvykas: į teatrą, muziejus, gamtą, kitas ugdymo įstaigas, keliones į kitus miestus. Jų metu plečiamas vaikų akiratis, jie sužino daug naujų dalykų, patiria teigiamų emocijų. Dalyvaujame įvairių įstaigų parengtose edukacinėse programose. Kuo įvairesnis vaikų socialinės patirties kaupimo kelias, tuo geresni bendravimo su kitais gebėjimai ir socialinis supratingumas.

● **Sportinė veikla** - futboliukas, trikrepsis, estafetės, varžybos, komandiniai žaidimai, fiziniai pratimai – labai naudinga visapusiškam augančio vaiko vystymuisi: stiprinami raumenys, lavinami judesiai, keliamas viso organizmo tonusas, gerėja plaučių, širdies veikla. Be naudos fizinei sveikatai, sportinė veikla teigiamai veikia ir psichologinius vaiko gyvenimo aspektus. Tai puiki socializacijos ir priemonė, padedant ugdyti kantrybę, koncentraciją, discipliną ir kitas naudingas savybes. Dalyvavimas komandiniame sporte padeda susirasti draugų, išmokti bendrauti, veikti kartu ir pajusti bendrumo jausmą. Vaikas sportuodamas įgyja pasitikėjimo savimi, išmoksta išreikšti save, ugdomi savikontrolės mechanizmus.

● **Kūrybinė vaiko ir pedagogo sąveika**: demokratiška sąveika, leidžianti būti aktyviems visiems ugdymo proceso dalyviams – ir vaikui, ir pedagogui. Sėkmingam vaikų ugdymui (si) labai svarbus nuoširdus kasdienis bendravimas. Tai suteikia galimybę pasidalinti mintimis, jausmais ir nuomone viena ar kita tema tarpusavyje ar su pedagogais. Probleminiai atvirieji klausimai žadina vaikų susidomėjimą ir smalsumą, suteikia galimybę pasidalinti mintimis, ieškoti atsakymų į rūpimus klausimus.

V. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

● Vaikų pasiekimų vertinimas – tai duomenų rinkimas apie kiekvieno vaiko individualius poreikius, interesus, gebėjimus, ugdymosi pasiekimus bei nuolatinis informacijos apie daromą pažangą kaupimas ir apibendrinimas.

● Pedagogai nuolat stebi ir fiksuoja vaikų veiklą ar elgesį. Vaikų pažanga ir pasiekimai vertinami pagal penkias kompetencijas: socialinę, pažinimo, sveikatos saugojimo, meninę ir komunikavimo, remiantis „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu“.

● Vaikų ugdymosi pasiekimai analizuojami 2 kartus per metus – mokslo metų pradžioje ir pabaigoje. Vertinimas atliekamas elektroniniame dienyne „Mūsų darželis“, pagal 18 ugdymosi sričių. Apibendrinti duomenys pateikiami pasirinktinai - lentelėje arba diagramoje.

● Formuojamais vertinimas vyksta nuolat. Tai kasdienis sąveika paremtas vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimas siekiant suprasti ir nustatyti vaiko ugdymosi poreikius. Kartu su vaiku aptariama, ką jis nuveikė, išmoko, kas jam patiko ir ką jis dar norėtų nuveikti, numatoma tolesnė veikla. Pedagogas gaunama informacija apie vaiką stebint jo veiklą, elgesį, savijautą ugdymo procese padeda planuoti ugdymą, parinkti tinkamus ugdymo metodus, tikslingai kurti ugdymosi aplinką ir laiku teikti individualią pagalbą. Įsivertinimas - vaikų refleksija – vyksta pagal pačių vaikų pasirinktą laiką, būdą ir formą. Pedagogas sudaro sąlygas ir skatina ugdytinių įsivertinimą.

● Vaiko vertinimo medžiaga (dailės, kūrybiniai darbeliai, žodiniai pasakojimai, samprotavimai, rašytinės kalbos pavyzdžiai, nuotraukos) fiksuojama ir kaupiama vaiko vertinimo aplanke ir elektroniniame dienyne „Mūsų darželis“, skyrelyje „Vaiko veikla“.

● Vaikų, turinčių kalbos ir komunikacijos sutrikimų, korekcinės veiklos rezultatai vertinami metų pabaigoje arba individualiai pagal poreikį. Vertinimą atlieka Vaiko gerovės komisija.

● Ugdymo pasiekimų vertinimo rezultatai panaudojami planuojant ugdymo procesą, numatant vaiko ugdymo individualizavimo galimybes, pedagogo kompetencijų tobulinimo sritis. Vaikų ugdymosi pasiekimai iliustruoja ir kitas įstaigos veiklos sritis. Jais remiantis analizuojama ugdymo programa, aptariama darželio metų veiklos programa, vidaus audito rezultatai, rengiama metų veiklos ataskaita.

● Vaikų vertinimo duomenys neviešinami. Su rezultatais supažindinami vaiko tėvai ar globėjai individualiai.

VI. NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. Adaškevičienė E. Vaikų fizinės sveikatos ir kūno kultūros ugdymas. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2004.
2. Ankstyvojo ugdymo vadovas/ Monkevičienė O. (Sud.). Vilnius: Minklės leidyba, 2001.
3. Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa. LR ŠMM, 2014.
4. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983.
5. Juodaitytė A. Socializacija ir ugdymas vaikystėje. Vilnius: Petro ofsetas, 2002.
6. Lietuvos Respublikos Seimo 2013 m. gruodžio 23 d. nutarimas Nr. XII-745 „Dėl valstybinės švietimo 2013–2022 metų strategijos patvirtinimo“.
7. Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. IX-1569 patvirtinta Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija (Žin., 2003, Nr. 52-2316).
8. Lietuvos Respublikos Seimo 2011 m. kovo 17 d. nutarimas Nr. XI-1281 „Lietuvos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas“.
9. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2006.
10. LR švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. ISAK-2667 patvirtinta Gabių vaikų ir jaunuolių ugdymo strategija.
11. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. vasario 7 d. įsakymas Nr. ISAK-179 „Dėl rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo programos patvirtinimo“.
12. Geros mokyklos koncepcija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro 2015 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. V-1308.
13. „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas“ (ŠMM Švietimo aprūpinimo centras, 2014 m.).
14. „Ikimokyklinio ugdymo turinio programų rengimo metodinės rekomendacijos“ (ŠMM Švietimo aprūpinimo centras, 2015 m.).
15. http://www.ikimokyklinis.lt/uploads/files/dir795/dir39/dir1/1_0.php
16. <https://duomenys.ugdome.lt/?/tinklai/steam>